

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Stosunki transatlantyczne: jak poprawić uczestnictwo społeczeństwa obywatelskiego?”

(2009/C 228/05)

Na sesji plenarnej w dniu 17 stycznia 2008 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

„Stosunki transatlantyczne: jak poprawić uczestnictwo społeczeństwa obywatelskiego?”.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 6 marca 2009 r. Sprawozdawcą była Liina CARR, a współsprawozdawcą był Jacek KRAWCZYK.

Na 452. sesji plenarnej w dniach 24–25 marca 2009 r. (posiedzenie z 25 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 196 do 7 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Jeśli chodzi o stosunki między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, mamy obecnie do czynienia z nowymi okolicznościami, coraz większymi wyzwaniami i coraz większymi oczekiwaniami. Wybór Baracka OBAMY na prezydenta spowodował pojawienie się wysokich oczekiwań na całym świecie oraz odrodzenie się optymizmu, jeśli chodzi o możliwości, jakie stwarzają stosunki transatlantyczne. W wielu dziedzinach, począwszy od wspólnej reakcji na obecny kryzys finansowy i gospodarczy, po kwestię walki ze zmianami klimatycznymi czy wspieranie praw człowieka i dwustronne stosunki gospodarcze, pojawiła się nadzieja, że Unia Europejska i Stany Zjednoczone będą w nich rzeczywiście współpracować i przewodzić.

1.2 Europejskie i amerykańskie społeczeństwo obywatelskie oraz europejscy i amerykańscy partnerzy społeczni mają do odegrania kluczową rolę w przyczynianiu się do realizacji tej odnowionej współpracy dzięki swojej reprezentatywności bądź wiedzy w danej dziedzinie.

1.3 EKES zachęca decydentów politycznych w Unii Europejskiej, żeby skorzystali z okazji i działając w porozumieniu i we współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, nawoływali do przeprowadzenia niezbędnych reform systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, WIPO⁽¹⁾, Międzynarodowego Trybunału Karnego, grupy G8, grupy G20, Światowej Organizacji Handlu, Banku Światowego, Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz do umocnienia Międzynarodowej Organizacji Pracy w celu zwiększenia efektywności tych organizacji w radzeniu sobie z długoterminowymi problemami związanymi z globalizacją i z obecnym światowym kryzysem finansowym.

1.4 Wobec skali obecnego kryzysu finansowego i gospodarczego należy zacieśnić transatlantyczną współpracę gospodarczą. W tym celu Stany Zjednoczone i Unia Europejska muszą, po pierwsze, wprowadzić ściślejszą koordynację swej polityki walutowej i podatkowej, która dzięki G20 ma być

bodźcem dla gospodarki światowej. Następnie muszą współpracować nad opracowaniem wspólnego podejścia do skutecznego i efektywnego uregulowania światowego systemu finansowego, tak aby nigdy więcej gospodarka nie została zagrożona w wyniku podejmowania nadmiernego ryzyka. Należy ustanowić jasne przepisy w dziedzinie finansów międzynarodowych, stanowiące element zasadniczej reformy międzynarodowych organów gospodarczych, co będzie wyraźnym sygnałem dla obywateli i przedsiębiorstw.

1.5 Cel Ram działania na rzecz rozwoju transatlantycznej integracji gospodarczej (*Framework for Advancing Transatlantic Economic Cooperation*), tzn. osiągnięcie głębszej transatlantycznej integracji gospodarczej oraz wzrostu, z korzyścią dla naszych obywateli oraz konkurencyjności naszych gospodarek, powinien być realizowany pod nadzorem Transatlantycznej Rady Gospodarczej (*Transatlantic Economic Council – TEC*).

1.6 Istotą ww. ram działania jest koncepcja współpracy w zakresie stanowienia prawa. Unia Europejska i Stany Zjednoczone mają wiele wspólnego, jeśli chodzi o wartości znajdujące odzwierciedlenie w sposobach podejścia do regulacji naszych gospodarek, choć w niektórych kwestiach się nie zgadzamy. Współpraca w zakresie stanowienia prawa oznacza podjęcie od samego początku współpracy w dążeniu do zdefiniowania wspólnych problemów społecznych, ekologicznych i gospodarczych oraz znalezienia wspólnych rozwiązań w tym zakresie. EKES zachęca Komisję i państwa członkowskie, by w kontekście stosunków transatlantycznych krzewiły europejski model społeczny oparty na zaawansowanych systemach ochrony społecznej oraz dialogu obywatelskiego i społecznego.

1.7 Transatlantyczna Rada Gospodarcza powinna w najbliższej przyszłości podjąć szereg istotnych zadań:

— Rozwiązanie problemów związanych ze światowym kryzysem finansowym i jego wpływem na gospodarkę ogółem będzie wymagać opracowania i wdrożenia nowych systemów regulacyjnych po obydwu stronach Atlantyku.

⁽¹⁾ WIPO - Światowa Organizacja Własności Intelektualnej.

— Ponieważ zarówno Unia Europejska, jak i Stany Zjednoczone będą niebawem podejmować istotne działania związane z problemem zmian klimatu, pojawi się wiele problemów regulacyjnych. TEC powinna zapewnić, że osiągniemy maksymalny poziom efektywności takich działań, a jednocześnie poprawimy wyniki w zakresie ochrony środowiska.

— Odwołanie się do protekcjonizmu tylko pogłębiło Wielką Depresję w latach 30. TEC będzie musiała podjąć się obserwowania tendencji protekcjonistycznych w Europie, w Stanach Zjednoczonych i na świecie.

— TEC ma szeroko zakrojony program inicjatyw dotyczących współpracy w zakresie stanowienia prawa. Nadal nie zostały usunięte istotne, zbędne różnice w podejściach do stanowienia nowego prawa, stosowanych przez prawodawców w Unii Europejskiej i w Stanach Zjednoczonych, z uwzględnieniem interesów wszystkich zainteresowanych stron.

— Jesteśmy świadkami gwałtownego wzrostu liczby przypadków i skali naruszeń praw własności intelektualnej na całym świecie. TEC powinna nadal działać na rzecz poprawy wspólnych wysiłków w zakresie egzekwowania przestrzegania takich praw w krajach, które mają znaczne problemy w tym zakresie, takich jak Chiny. Powinna też do swych dyskusji włączyć debaty na temat sposobów zapewnienia ochrony prawa własności intelektualnej, na przykład przy udostępnianiu leków po przystępnych cenach.

— TEC powinna także usprawnić swoje mechanizmy współpracy. Niezbędne jest zapewnienie TEC większych zasobów oraz ściślejszych kryteriów umożliwiających umieszczanie nowych kwestii w programie jej działań.

— Konsultacje z zainteresowanymi stronami muszą ulec nasileniu dzięki większej przejrzystości i koordynacji oraz zostać poszerzone o dialog prowadzony na zasadach równości.

— Należałoby zwiększyć rolę prawodawców w przedmiotowym procesie po obu stronach Atlantyku.

1.8 Realizacja tych i innych zadań wymaga kontynuacji procesu zachodzącego w TEC przez nowy rząd Stanów Zjednoczonych oraz nowych komisarzy Komisji Europejskiej i nowych posłów do Parlamentu Europejskiego. EKES wzywa prezydenta OBAMĘ do niezwłocznego wyznaczenia nowego współprzewodniczącego TEC, reprezentującego Stany Zjednoczone, w celu zapewnienia dalszej realizacji istotnych zadań TEC.

1.9 Obecne problemy gospodarcze poważnie pogłębiłyby się wobec prób powrotu do protekcjonizmu na świecie, podobnie

jak miało to miejsce w okresie depresji w latach 30. EKES zachęca UE i Stany Zjednoczone do podjęcia ścisłej współpracy na rzecz wywiązania się z zobowiązań podjętych na szczycie przywódców G20 dnia 15 listopada 2008 r. oraz do zrobienia wszystkiego co w ich mocy, by doprowadzić do wczesnego i uwieńczonego powodzeniem zakończenia kolejnej rundy dłuhańskiej, a także by uniknąć powstania nowych barier dla handlu i inwestycji.

1.10 EKES podobnie wzywa UE i Stany Zjednoczone do ścisłej współpracy, by odwieść inne kraje od wprowadzenia rozwiązań politycznych, które mogłyby ograniczyć dostęp do inwestycji bądź zamówień publicznych, jak to niestety nastąpiło w wyniku dyskusji prowadzonych ostatnio w Kongresie. Oczekujemy także od UE i Stanów Zjednoczonych, że zajmą się kwestią ożywienia światowego handlu, aby przyspieszyć światowe negocjacje handlowe dzięki włączeniu do nich zagadnień zrównoważonego rozwoju i standardów socjalnych. EKES z zadowoleniem przyjmuje zainteresowanie Baracka OBAMY złagodzeniem negatywnych skutków dostosowań w handlu dla poszczególnych pracowników czy obywateli.

1.11 EKES zdecydowanie zaleca ustanowienie mechanizmu finansującego fora dialogu transatlantyckiego (tzn. TABD⁽¹⁾, TACD⁽²⁾, TALD⁽³⁾ i TAED⁽⁴⁾), a także włączenie przewodniczących TALD i TAED w skład grupy doradców TEC.

1.12 EKES zachęca Unię Europejską i Stany Zjednoczone do zwiększenia dostępności i otwartości procesu dialogu transatlantyckiego, a także do zapewnienia większego udziału zainteresowanych stron społeczeństwa obywatelskiego również spoza kręgu uczestników czterech forów dialogu.

1.13 EKES wzywa Komisję Europejską do zorganizowania w niedalekiej przyszłości transatlantyckiego spotkania zainteresowanych stron w celu dokonania oceny nowej sytuacji oraz wymiany poglądów i koordynacji działań dotyczących nowych inicjatyw, które mają zostać podjęte. EKES przypomina Komisji Europejskiej o uwzględnionej w komunikacie Komisji z 2005 r. propozycji zorganizowania trójstronnej konferencji dotyczącej stosunków przemysłowych.

1.14 Ze swojej strony EKES proponuje nawiązanie kontaktów z amerykańskimi partnerami ekonomicznymi i społecznymi oraz będzie z uwagą śledził powoływanie grup doradczych rządu Stanów Zjednoczonych w celu identyfikacji ewentualnych rozmówców w poszczególnych dziedzinach. EKES będzie także dążył do znalezienia lepszych metod wspierania wymiany wiedzy i doświadczeń z zainteresowanymi stronami amerykańskiego społeczeństwa obywatelskiego. W celu realizacji tych zadań EKES powinien powołać nieformalną grupę kontaktową, która nadzorowałaby działania EKES-u w zakresie stosunków transatlantyckich.

(1) Transatlantycki Dialog Gospodarczy.

(2) Transatlantycki Dialog Konsumentów.

(3) Transatlantycki Dialog Pracy.

(4) Transatlantycki Dialog Ekologiczny.

1.15 EKES uważa za wskazane i pożyteczne zacieśnienie współpracy naukowej i kulturalnej (dialogu kulturalnego) między UE a USA, będące podstawą większego wzajemnego zrozumienia i większej współpracy politycznej. UE i USA powinny wspólnie dołożyć starań, żeby promować i wspierać kreatywność nie tylko w dziedzinie nauki, techniki i innowacji, lecz także w szczególności w dziedzinie twórczości artystycznej, która jest warunkiem propagowania nowych wartości służących rozwojowi i ubogaceniu kobiet i mężczyzn.

2. Kontekst

2.1 Stosunki między UE a Stanami Zjednoczonymi rozwijają się obecnie w nowych warunkach i wobec rosnących wyzwań i oczekiwań. Z wyborem Baracka OBAMY na prezydenta narodziło się wiele wysokich oczekiwań na świecie oraz ponowny optymizm co do potencjału stosunków transatlantyckich. Pojawiła się rzeczywista nadzieja, że UE i Stany Zjednoczone będą współpracować i podejmą się roli przywódczej w wielu dziedzinach, począwszy od wspólnej odpowiedzi na obecny kryzys finansowy i gospodarczy, poprzez kwestie zmian klimatycznych, szerzenie praw człowieka, aż po dwustronne stosunki gospodarcze. W swej opinii ⁽¹⁾ z 2004 r. EKES określił szereg zagadnień, w tym potrzebę lepszego sprawowania rządów w skali świata, które powinny zostać włączone do agendy transatlantyckiej. Niedawne wydarzenia wypuklają znaczenie współpracy w tej dziedzinie.

2.2 Unia Europejska i Stany Zjednoczone oraz cała społeczność międzynarodowa stoją obecnie przed poważnymi wyzwaniami, które wymagają nowego wspólnego podejścia mającego zapewnić, że nigdy więcej światowa gospodarka nie zostanie wystawiona na pastwę nieuregulowanego prawnie kapitalizmu finansowego. Gospodarkę transatlantycką i światową dotyka obecnie najpoważniejszy kryzys gospodarczy w ostatnich dziesięcioleciach, osiągnięcie postępów w przeciwdziałaniu zmianom klimatu wymaga podjęcia działań wszystkich podmiotów, a zapewnienie pokoju oraz rozwój demokracji i ochrona praw człowieka na całym świecie wymagają rozwiązania szeregu zagadnień polityki zagranicznej. Bez pogłębionej współpracy pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi nasze wysiłki mające na celu rozwiązanie tych problemów nie przyniosą oczekiwanych rezultatów.

2.3 Europejskie społeczeństwo obywatelskie i europejscy partnerzy społeczni mają do odegrania kluczową rolę w przyczynianiu się do realizacji tej odnowionej współpracy dzięki swojej reprezentatywności bądź wiedzy w danej dziedzinie. Realizacja tego celu wymaga od wielu podmiotów politycznych, ustanowionych przez Unię Europejską i rząd Stanów Zjednoczonych do celów prowadzenia dialogu, nawiązania ściślejszej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami. Swobodny przepływ osób to kolejny krok w kierunku poprawy stosunków pomiędzy UE a Stanami Zjednoczonymi, gdyż stymuluje on współpracę przedsiębiorstw oraz wymianę kulturalną i społeczną. Jednym z priorytetów politycznych

powinno być dalsze rozszerzenie ruchu bezwizowego między państwami członkowskimi UE a Stanami Zjednoczonymi.

2.4 Jak dotychczas dwustronne stosunki pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi utrzymywane były na zasadach i warunkach określonych w deklaracji transatlantyckiej (*Transatlantic Declaration*) z listopada 1990 r. ⁽²⁾, a także w Nowej Agendzie Transatlantyckiej (*New Transatlantic Agenda – NTA*) z 1995 r. ⁽³⁾ i w Transatlantyckim Partnerstwie Gospodarczym (*Transatlantic Economic Partnership – TEP*) z maja 1998 r. ⁽⁴⁾ Kolejną zmianą instytucjonalną było podpisanie w kwietniu 2007 r. Ram działania na rzecz rozwoju transatlantyckiej integracji gospodarczej (*Framework for Advancing Transatlantic Economic Integration*) ⁽⁵⁾, co doprowadziło do utworzenia Transatlantyckiej Rady Gospodarczej (TEC) ⁽⁶⁾.

2.5 Wszystkie interakcje polityczne koncentrowały się jak dotychczas bardziej na kwestiach dotyczących polityki zagranicznej, gospodarki i handlu niż na zagadnieniach społecznych i problematyce zrównoważonego rozwoju. Ponadto, poza nielicznymi wyjątkami, udział zainteresowanych stron, mających długą tradycję i spore osiągnięcia, zarówno w wielu krajach Europy, jak i na szczeblu UE, nie odgrywa jeszcze w stosunkach pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi istotnej roli. EKES apeluje do Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych, żeby nie tylko wzmocniły i zacieśniły współpracę transatlantycką w obszarach, w których ta odnowiona współpraca funkcjonuje właściwie, lecz także żeby zajęły się tymi obszarami, w przypadku których niezbędna jest poprawa.

2.6 Celem niniejszej opinii nie jest odniesienie się do wszystkich aspektów stosunków transatlantyckich. Nie obejmie ona stosunków z Kanadą, a skoncentrujemy się w niej na kilku kwestiach w stosunkach UE – USA, takich jak stosunki wielostronne, wymiana handlowa, transatlantycka współpraca gospodarcza, zmiany klimatu na świecie i udział zainteresowanych stron. Stosunki UE z Kanadą powinny zostać zanalizowane w nowej, odrębnej opinii EKES-u.

3. Stosunki wielostronne

3.1 W ostatnich latach stosunki pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi cechuje rozbieżność podejścia do instytucji wielostronnych. Istnieją wyraźne powody, żeby sądzić, że nowy rząd Stanów Zjednoczonych będzie realizował politykę opierającą się na bardziej intensywnej współpracy zarówno

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Dialog transatlantycki: jak poprawić stosunki transatlantyckie” (*Transatlantic Dialogue: how to improve the Transatlantic Relationship*), Dz.U. C 241 z 28.9.2004.

⁽²⁾ Deklaracja transatlantycka z 22 listopada 1990 r. w sprawie stosunków między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki: http://ec.europa.eu/external_relations/us/docs/trans_declaration_90_en.pdf.

⁽³⁾ Zob.: http://eurunion.org/eu/index.php?option=com_content&task=view&id=2602&Itemid=9.

⁽⁴⁾ Zob.: http://ec.europa.eu/external_relations/us/docs/trans_econ_partner_11_98_en.pdf

⁽⁵⁾ Zob.: http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/April/0430-RAA/022Framework1.pdf

⁽⁶⁾ Zob.: http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/inter_rel/tec/index_en.htm

z partnerami sojusznikami, jak i z organizacjami międzynarodowymi. EKES zachęca decydentów politycznych w Unii Europejskiej, żeby skorzystali z okazji i, działając w porozumieniu i we współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, nawoływali do przeprowadzenia niezbędnych reform w celu wzmocnienia systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym Międzynarodowej Organizacji Pracy, Międzynarodowego Trybunału Karnego, WIPO, G8, G20, Światowej Organizacji Handlu, Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego, w celu zwiększenia efektywności tych organizacji w radzeniu sobie z długotrwałymi problemami związanymi z globalizacją i z obecnym światowym kryzysem finansowym. EKES popiera przedstawioną ostatnio (w styczniu br.) przez kanclerz Niemiec Angelę Merkel w Paryżu propozycję, żeby system ONZ rozszerzyć o Radę Bezpieczeństwa Gospodarczego i Społecznego. Taka Rada powinna być równa Radzie Bezpieczeństwa.

3.2 Jedną z lekcji wyniesionych z dotychczasowych stosunków pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi jest, że kiedy obydwie strony nie są w stanie osiągnąć konsensusu, niemożliwe jest rozwiązanie żadnego dużego problemu międzynarodowego. Poprawa tej sytuacji z udziałem nowej administracji wymaga ścisłej współpracy pomiędzy Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi w definiowaniu swoich wspólnych strategii rozwiązywania wielu problemów bezpieczeństwa międzynarodowego i praw człowieka.

3.3 Zarówno dla Unii Europejskiej, jak i dla Stanów Zjednoczonych sprawowanie rządów na szczeblu transatlantyckim nie jest alternatywą, lecz uzupełnieniem wielostronnych stosunków. Unia Europejska i Stany Zjednoczone są nadal dwoma najważniejszymi graczami na scenie światowej i dlatego powinny ze sobą współpracować, jeżeli chcą osiągać postępy w rozwiązywaniu problemów dotyczących dowolnego obszaru polityki międzynarodowej, w tym kwestii takich, jak stopniowa liberalizacja wymiany handlowej czy też większe poszanowanie standardów ochrony pracowników czy środowiska.

3.4 Pełne dostosowanie się do porozumień wielostronnych i ich wdrażanie mają żywotne znaczenie dla zdolności UE i Stanów Zjednoczonych do podjęcia roli przewodniej na skalę światową. Na początku UE, jej państwa członkowskie oraz Stany Zjednoczone powinny ratyfikować i wdrożyć konwencje MOP⁽¹⁾ oraz decyzje WTO.

4. Współpraca gospodarcza

4.1 Kryzys finansowy i gospodarczy

4.1.1 Ponieważ świat stoi w obliczu najgłębszego kryzysu finansowego i najtrudniejszej sytuacji gospodarczej od dziesięcioleci, niezbędna jest intensyfikacja transatlantyckiej współpracy gospodarczej. Oznacza to, że punktem wyjścia musi być koordynowanie środków w zakresie polityki pieniężnej i polityki fiskalnej podejmowanych po obydwu stronach

w celu zapewnienia ich efektywności w kontekście naszych wzajemnie powiązanych gospodarek. EKES obawia się, że jak na razie taka koordynacja nie była wystarczająca. Unia Europejska i Stany Zjednoczone powinny poprawić swe zaangażowanie w tych kwestiach, zwłaszcza dzięki działaniom G20 podejmowanym we współpracy z innymi istotnymi podmiotami gospodarczymi w celu poprawy sytuacji, naszych gospodarek. Amerykański program naprawy gospodarczej i inwestycji przyjęty w lutym 2009 r. oraz europejski program naprawy gospodarczej przyjęty przez Radę Europejską w grudniu 2008 r. są uderzająco zbieżne, choć program europejski wykazuje niedostateczną jedność celu. Powinny one być realizowane jako działania uzupełniające się, a jednocześnie należy unikać jakiegokolwiek protekcjonizmu.

4.1.2 Drugim etapem programu naprawy jest wypracowanie wspólnego podejścia mającego zapewnić skuteczne i efektywne uregulowanie prawne światowego systemu finansów, tak aby nigdy więcej zbyt ryzykowne działania nie stały się zagrożeniem dla gospodarki. Obydwie strony podejmują nowe środki prawodawcze, stąd niezbędna jest ścisła ich współpraca w celu uniknięcia niepotrzebnych rozbieżności w tym zakresie. Dlatego wzrasta znaczenie TEC i ram działania z 2007 r., które TEC wdraża.

4.2 Transatlantycka Rada Gospodarcza

4.2.1 Celem Ram działania na rzecz rozwoju transatlantyckiej integracji gospodarczej jest „pogłębienie transatlantyckiej integracji gospodarczej oraz wzrostu, z korzyścią dla naszych obywateli oraz konkurencyjności naszych gospodarek”. Cel ten powinien być realizowany pod nadzorem TEC, która zbiera się przynajmniej raz w roku, żeby „nadzorować działania określone w [wyżej wymienionych] ramach działania w celu przyspieszenia postępów” oraz żeby określać krótkoterminowe cele i ułatwiać wspólne działania. Taki mandat daje TEC znaczne uprawnienia w doprowadzaniu do transatlantyckiej integracji gospodarczej, szczególnie w okresie kryzysu.

4.2.2 Istotą przedmiotowych ram działania jest koncepcja współpracy w zakresie stanowienia prawa. Unia Europejska i Stany Zjednoczone mają wiele wspólnego, jeśli chodzi o wartości znajdujące odzwierciedlenie w sposobach podejścia do regulacji naszych gospodarek. Podobnie podzielamy pogląd, że uregulowania prawne mają zapewnić wysokie standardy w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa ludzi oraz zwierząt, jak również bezpieczeństwo gospodarcze i bezpieczeństwo prawne. Ponadto jesteśmy zdania, że przepisy prawa powinny gwarantować realizację takich celów w możliwie najbardziej efektywny sposób, przy minimalnych utrudnieniach w działalności gospodarczej i w oparciu o specjalistyczną wiedzę najwyższej jakości. Faktem jest, że występują różnice, na co wskazują przypadki sporne wnoszone do WTO, których część jest wynikiem różnic w nastawieniu obywateli. Niemniej w wielu przypadkach Unię Europejską i Stany Zjednoczone cechuje odmienne podejście wyłącznie ze względu na brak odpowiednich konsultacji pomiędzy organami prawodawczymi a społeczeństwem obywatelskim. Współpraca w zakresie stanowienia prawa oznacza podjęcie współpracy, w tym także poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, w dążeniu do identyfikacji wspólnych problemów społecznych, ekologicznych i gospodarczych oraz do znalezienia wspólnych rozwiązań w tym zakresie.

⁽¹⁾ Informacje na temat stopnia ratyfikacji konwencji MOP można znaleźć w dokumencie informacyjnym na temat ratyfikacji i działalności związanej ze standardami pracy: Trzecie sprawozdanie, część druga, Międzynarodowa Konferencja Pracy, 97. sesja, 2008 r. (Report III (Part 2) International Labour Conference, 97th Session, 2008).

4.2.3 Jednym z obszarów działalności, w którym nasilenie kontaktów ze społeczeństwem obywatelskim mogłoby okazać się korzystne, jest bezpieczeństwo żywności. Od wielu lat w stosunkach pomiędzy UE a Stanami Zjednoczonymi panuje nieporozumienie ze względu na liczne różnice zapatrywań na zagadnienia, takie jak przepisy dotyczące używania hormonów w produkcji wołowiny, substancji przeciwdrobnoustrojowych w hodowli kurcząt. W tych przypadkach UE nie była przygotowana na przyjęcie standardów amerykańskich. Jeszcze większe rozbieżności dotyczą stosowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie w produktach spożywczych.

4.2.4 Jak dotychczas TEC zebrała się trzy razy, w tym ostatnio 12 grudnia 2008 r. w Waszyngtonie. Pomimo tego, że TEC ustanowiona została stosunkowo niedawno, udało się jej osiągnąć znaczne postępy w kwestiach o istotnym znaczeniu dla społeczności przedsiębiorców:

- TEC doprowadziła do uznania przez władze Unii Europejskiej i władze amerykańskie równoważności Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej i standardów rachunkowości obowiązujących w Stanach Zjednoczonych, umożliwiając przedsiębiorstwom europejskim zaoszczędzenie miliardów.
 - Rozmowy prowadzone na forum TEC oznaczają, że Unia Europejska i Stany Zjednoczone przyjęły skoordynowane podejście do kwestii państwowych funduszy inwestycyjnych (*sovereign wealth funds*).
 - Jeśli chodzi o bezpieczeństwo, obie strony uzgodniły wspólną mapę drogową zmierzającą do wzajemnego uznawania w tym roku odpowiednich programów pewnej wysyłki, co oznacza, że w przyszłości firmy będą mogły zapewnić najwyższe standardy bezpieczeństwa, należąc do jednego tylko programu.
 - Powołane przez TEC forum wysokiego szczebla ds. współpracy w zakresie prawodawstwa umożliwi prawodawcom znalezienie porozumienia w kwestiach takich, jak ocena wpływu, ocena ryzyka i bezpieczeństwo produktów pochodzących z Chin i innych krajów.
- 4.2.5 Jeśli chodzi o dalszy rozwój wydarzeń, TEC stoi w obliczu szeregu ważnych zadań, ale ma możliwość zwiększenia swojej efektywności:
- Rozwiązanie problemów związanych ze światowym kryzysem finansowym i jego wpływem na gospodarkę ogółem wymagać będzie nowych systemów regulacyjnych po obydwu stronach Atlantyku; takie rozwiązanie jest niewątpliwie niezbędne i powinno być proporcjonalne do ambitnych celów, które mają zostać osiągnięte, a przede wszystkim skoordynowane przez dwa światowe centra finansowe.
 - Ponieważ Unia Europejska, a obecnie także Stany Zjednoczone podejmują istotne działania mające na celu uporanie się z problemem zmian klimatu pojawi się wiele wyzwań regulacyjnych, takich jak normy dotyczące paliw ekologicznych czy elementów technicznych systemów handlu uprawnieniami do emisji. TEC powinna zapewnić, że osiągniemy maksymalny poziom efektywności, w tym efektywności ekonomicznej takich środków unikając stosowania rozbieżnych podejść.
 - Nowe inicjatywy w zakresie bezpieczeństwa, takie jak wprowadzony przez Stany Zjednoczone w 2007 r. obowiązek kontroli bezpieczeństwa wszystkich ładunków za pomocą urządzeń rentgenowskich, nie przewidują odpowiednich urządzeń zwiększających bezpieczeństwo, co powoduje powstanie nowych barier w handlu.
 - Jesteśmy świadkami gwałtownego wzrostu liczby przypadków i skali naruszeń praw własności intelektualnej na całym świecie. TEC powinna nadal działać na rzecz poprawy, wspólnych wysiłków w zakresie egzekwowania przestrzegania takich praw w krajach, które mają znaczne problemy w tym zakresie, takich jak Chiny. Powinna też do swych dyskusji włączyć debaty na temat sposobów zapewnienia ochrony prawa własności intelektualnej przy udostępnianiu leków po przystępnych cenach.
 - TEC ma szeroko zakrojony program inicjatyw dotyczących współpracy w zakresie stanowienia prawa. Nadal istnieją istotne, zbędne różnice w podejściach do stanowienia nowego prawa stosowanych przez prawodawców w Unii Europejskiej i w Stanach Zjednoczonych – w zakresie oceny ryzyka, jakości danych naukowych, konsultacji z zainteresowanymi stronami itp. Jeżeli mamy rzeczywiście pogłębić integrację gospodarczą, to musimy osiągnąć większe postępy w tym zakresie.
 - TEC powinna także usprawnić swoje mechanizmy współpracy. Niezbędne jest zapewnienie TEC większych zasobów oraz nadanie jej bardziej szczegółowo określonej struktury, poprzez np. jasne określenie kryteriów uwzględniania w swoim programie działań nowych zadań oraz bardziej szczegółowe określenie uprawnień, żeby zachęcić prawodawców do znajdowania rozwiązań umożliwiających porozumienie. Należałoby także zwiększyć rolę prawodawców w przedmiotowym procesie po obydwu stronach.
 - Kluczowym elementem będzie pogłębienie konsultacji z zainteresowanymi stronami dzięki większej przejrzystości i koordynacji (patrz część 6).
- 4.2.6 Realizacja tych i innych celów wymaga kontynuacji i rozszerzenia procesu zachodzącego w TEC przez nowy rząd Stanów Zjednoczonych oraz nowych komisarzy Komisji Europejskiej i nowych posłów do Parlamentu Europejskiego. EKES oczekuje, że rząd Stanów Zjednoczonych niezwłocznie wyznaczą nowego współprzewodniczącego TEC reprezentującego Stany Zjednoczone w celu zapewnienia dalszej realizacji istotnych zadań TEC.

4.3 Wymiana handlowa

4.3.1 Obecne problemy gospodarcze poważnie pogłębiłyby się wobec prób powrotu do protekcjonizmu na świecie, podobnie jak miało to miejsce w okresie depresji w latach 30. EKES zachęca UE i Stany Zjednoczone do podjęcia ścisłej współpracy na rzecz wywiązania się z zobowiązań podjętych na szczycie przywódców G20 15 listopada 2008 r. oraz do zrobienia wszystkiego co w ich mocy, by doprowadzić do wczesnego i uwieńczonego powodzeniem zakończenia kolejnej rundy dauhańskiej, a także by uniknąć powstania nowych barier dla handlu i inwestycji. UE i Stany Zjednoczone będą musiały podjąć współpracę, by egzekwować zobowiązania handlowe najważniejszych partnerów handlowych w chwili, gdy coraz wyraźniej pojawia się pokusa objęcia ochroną przedsiębiorstw krajowych. Będą zwłaszcza musiały dać przykład innym i odwieść ich od prowadzenia polityki protekcjonistycznej, która mogłaby ograniczyć dostęp do inwestycji bądź do zamówień publicznych, co niestety wyniknęło z dyskusji prowadzonych ostatnio w Kongresie. Oczekujemy także od UE i Stanów Zjednoczonych, że zajmą się kwestią ożywienia światowego handlu, tak aby przyspieszyć światowe negocjacje handlowe dzięki włączeniu doń zagadnień zrównoważonego rozwoju i standardów socjalnych.

4.3.2 Korzystne byłoby uściślenie zapatrywań nowego rządu Stanów Zjednoczonych na te zagadnienia z myślą o jego partnerach handlowych, jednak na obecnym wczesnym etapie zdaje się on raczej skupiać swe działania na zagadnieniach ekologicznych i społecznych powiązanych z handlem w powiązaniu z otwartym podejściem do handlu.

4.3.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje takie podejście do handlu międzynarodowego i zaleca UE popieranie wszelkich działań zmierzających do zawierania porozumień handlowych, które są korzystne zarówno z punktu widzenia zapotrzebowania, jak i podaży w zakresie dobrego sprawowania rządów na szczeblu krajowym i międzynarodowym, a także uwzględniają prawa pracownicze i ochronę środowiska.

5. Zmiany klimatyczne na świecie

5.1 Kraje Europy są od dłuższego już czasu pionierami w zakresie polityki dotyczącej zmian klimatu. Kraje Europy oczekiwały, że dołączą do nich Stany Zjednoczone i zaproponują ambitne inicjatywy. Nowy rząd Stanów Zjednoczonych zobowiązał się, że podejmie olbrzymie wysiłki mające na celu rozwiązanie problemu zmian klimatu na świecie. EKES oczekuje nowych i umocnionych strategii Stanów Zjednoczonych mających na celu zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Oprócz planu wdrożenia systemu pułapów emisji dwutlenku węgla i handlu ich przydziałami, ograniczającego emisję tego gazu przez duże przedsiębiorstwa, prawdopodobnie rząd prezydenta OBAMY zwiększy inwestycje w odnawialne źródła energii. Działania na rzecz powrotu na ścieżkę wzrostu powinny – na szczeblu międzynarodowym – być wykorzystywane jako możliwości tworzenia ekologicznych miejsc pracy i przesunięcia inwestycji i innowacji w tym kierunku.

5.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje plan Baracka OBAMY, żeby inwestować w efektywne i czyste technologie w kraju oraz jednocześnie wykorzystywać amerykańskie programy pomocy i instrumenty wspierania wywozu, by wesprzeć kraje rozwijające się w ominięciu etapu rozwoju cechującego się wysoką emisją dwutlenku węgla i wysoką energochłonnością; EKES z zadowoleniem przyjmuje także żądania prezydenta Obamy dotyczące wiążących i możliwych do wyegzekwowania zobowiązań do zmniejszenia emisji.

5.3 EKES zachęca Stany Zjednoczone do przybycia na konferencję ONZ w Kopenhadze w grudniu 2009 r. z jasno i wyraźnie określonym stanowiskiem negocjacyjnym, które doprowadziłoby do większego zbliżenia stanowisk Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych w ramach prac nad nowymi mającymi zastąpić protokół z Kioto międzynarodowymi ramami działań dotyczących zmniejszenia emisji. Unia Europejska oczekuje głębokiego zaangażowania w negocjacje dotyczące konwencji ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) i zdecydowanego wsparcia tych negocjacji.

5.4 Jeśli chodzi o Unię Europejską, ze względu na konieczność przyjęcia bardziej spójnego podejścia do realizacji celów klimatycznych UE EKES wzywa państwa członkowskie do osiągnięcia konsensusu i przezwyciężenia konfliktu pomiędzy konkurencyjnością gospodarczą a głębszymi wyrzeczeniami na rzecz ochrony środowiska naturalnego, a także do nieograniczania w warunkach światowego kryzysu gospodarczego inwestycji w nowe inicjatywy badawcze dotyczące nowych, bardziej ekologicznych technologii.

5.5 EKES wzywa Komisję Europejską i nowy rząd amerykański do zapewnienia aktywnego udziału organizacji pozarządowych i sieci działających na rzecz ochrony środowiska oraz zainteresowanych podmiotów ze strony przedsiębiorców i związków zawodowych w przygotowaniach do konferencji ONZ w Kopenhadze w grudniu 2009 r., a także do reaktywacji Transatlantyckiego Dialogu Ekologicznego (TAED), który mógłby zarówno uczestniczyć w przygotowaniach, jak też stanowić organ koordynujący działania zainteresowanych stron działających na rzecz ochrony środowiska

6. Udział zainteresowanych stron

6.1 Udział zainteresowanych stron w podejmowaniu decyzji politycznych ma odmienne tradycje w Unii Europejskiej i w Stanach Zjednoczonych. W Nowej Agencji Transatlantyckiej Unia Europejska i Stany Zjednoczone zobowiązane zostały do systematycznej współpracy, m.in. w dziedzinie tworzenia pomostów łączących społeczeństwa po obydwu stronach Atlantyku. W rezultacie powstał szereg forów dialogu społeczeństwa obywatelskiego pomiędzy grupami pracowników, konsumentów i grup działających na rzecz ochrony środowiska.

Poziom aktywności i zaangażowana poszczególnych forów dialogu transatlantyckiego, ustanowionych w drugiej połowie lat 90., w strukturach współpracy pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi był zróżnicowany, zwłaszcza jeśli chodzi o szczyty UE-USA, które zostały ograniczone jedynie do spotkań w ramach Transatlantyckiego Dialogu Gospodarczego (TABD). Ponadto grupa doradców Transatlantyckiej Rady Gospodarczej obejmuje tylko TABD oraz Transatlantycki Dialog Konsumentów (TACD) i Transatlantycki Dialog Prawodawców (TLD). Pozostałe dwa fora dialogu, tzn. Transatlantycki Dialog Pracy (TALD) i Transatlantycki Dialog Ekologiczny (TAED), zostały wyłączone bez przeprowadzenia konsultacji z zainteresowanymi stronami.

6.2 Dlatego w swojej rezolucji z dnia 8 maja 2008 r. w sprawie Transatlantyckiej Rady Gospodarczej Parlament Europejski zaapelował o włączenie przewodniczących TALD i TAED w skład grupy doradców TEC. EKES w pełni popiera ten apel Parlamentu Europejskiego i wzywa TEC do zmiany swoich zasad funkcjonowania, przyjętych przez współprzewodniczących TEC w Berlinie dnia 28 czerwca 2007 r.

6.3 Nowe zasady funkcjonowania muszą także obejmować właściwsze postanowienia dotyczące przejrzystości i koordynacji działań z doradcami, w tym dostępu do dokumentów oraz powiadamiania o posiedzeniach z odpowiednim wyprzedzeniem.

6.4 EKES popiera nowy, zawarty w projekcie sprawozdania w sprawie stanu stosunków transatlantyckich po wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych, apel Parlamentu Europejskiego o głębsze zrozumienie społeczeństw obywatelskich obydwu stron⁽¹⁾. EKES powinien odgrywać pewną rolę w tym procesie.

6.5 Różne grupy interesów uczestniczące w wyżej wymienionych dialogach już wcześniej zdobyły doświadczenie w tworzeniu sieci transatlantyckich. Inicjatywy podjęte przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską w latach 90. w celu uwzględnienia rzeczywistej sytuacji wynikającej z integracji europejskiej zapewniają także nowe możliwości organizacjom transatlantyckiego społeczeństwa obywatelskiego⁽²⁾.

6.6 Cztery wyżej wymienione fora dialogu rozpoczęły swoją działalność z mniejszym lub większym powodzeniem

i wsparciem przywódców politycznych po obydwóch stronach Atlantyku. TACD funkcjonuje bardzo dobrze i wykazuje dużą aktywność, jeśli chodzi o przygotowywania do kolejnych szczytów UE-USA oraz udział w pracach TEC.

6.7 Niestety po stosunkowo udanym starcie, po dwóch latach działalność TAED została zawieszona. Mocnym argumentem za reaktywacją TAED jest możliwość wnoszenia przez TAED wkładu w prace TEC i szczyty UE-USA. EKES zdecydowanie zaleca ustanowienie wystarczających mechanizmów finansujących fora dialogu oraz włączenie przewodniczących TALD i TAED (w przypadku TAED po reaktywacji) w skład grupy doradców TEC.

6.8 EKES zdaje sobie sprawę, że w przypadku niektórych organizacji społeczeństwa obywatelskiego dwustronne stosunki transatlantyckie niekoniecznie mogą być najbardziej naturalną metodą realizacji ponadnarodowej współpracy. W przypadku związków zawodowych i grup działających na rzecz ochrony środowiska forum transatlantyckie musi zajmować się nie tylko kwestiami dotyczącymi sytuacji wewnętrznej, lecz także zagadnieniami o znaczeniu ogólnosięciowym, takimi jak zmiany klimatu czy prawo do organizowania się w państwach rozwijających się. Jednak zapewnienie udziału szerszej i bardziej zróżnicowanej grupie zainteresowanych stron w utrzymywaniu dwustronnych stosunków pomiędzy Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi spowodowałoby wzrost powszechnego wsparcia i demokratycznej legitymizacji całego procesu. EKES zachęca Unię Europejską i Stany Zjednoczone do zwiększenia dostępności i otwartości procesu dialogu transatlantyckiego, a także do zapewnienia większego udziału zainteresowanych stron społeczeństwa obywatelskiego.

6.9 EKES wzywa Komisję Europejską do zorganizowania w niedalekiej przyszłości spotkania ze wszystkimi zainteresowanymi stronami stosunków transatlantyckich w celu dokonania oceny nowej sytuacji oraz wymiany podglądów i koordynacji działań dotyczących nowych inicjatyw, które mają zostać podjęte. EKES oferuje wzięcie aktywnego udziału w realizacji takiej inicjatywy w zakresie obejmującym udział społeczeństwa obywatelskiego.

6.10 W swoim komunikacie z 18 czerwca 2005 r. (COM (2005) 196) Komisja Europejska przedstawiła kilka interesujących propozycji, m.in. propozycję wspierania dialogu pomiędzy przedstawicielami partnerów społecznych z Unii Europejskiej i ze Stanów Zjednoczonych, w tym poprzez organizację trójstronnej konferencji dotyczącej stosunków przemysłowych. Te propozycje Komisji Europejskiej nigdy nie zostały zrealizowane i powinny zostać ponownie rozważone; wymiany pomiędzy partnerami społecznymi z Unii Europejskiej i ze Stanów Zjednoczonych byłyby użyteczne w szczególności w kontekście propozycji przedłożonych w Stanach Zjednoczonych, żeby przyjąć Employee Free Choice Act, ustawę gwarantującą pracownikom swobodę zrzeszania się.

⁽¹⁾ Projekt sprawozdania w sprawie stanu stosunków transatlantyckich po wyborach prezydenckich w USA – 2008/2199(INI).

⁽²⁾ Krótki opis tych forów dialogu znaleźć można w opinii EKES-u sporządzonej przez Evę Belabed z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie „Dialog transatlantycki: Jak poprawić stosunki transatlantyckie”.

6.11 EKES nawiąże kontakty z amerykańskimi partnerami ekonomicznymi i społecznymi (środowiskami biznesu, związkami zawodowymi, rolnikami i konsumentami itp.) w celu ustalenia, czy partnerzy ci zainteresowani są stworzeniem forum dialogu, które zajmowałoby się jedną czy dwoma określonymi kwestiami, stanowiącymi przedmiot wzajemnego zainteresowania po obydwu stronach Atlantyku, takimi jak zmiany klimatu czy wymiana handlowa i zrównoważony rozwój. Celem takiego dialogu byłoby zapewnienie udziału wszystkich poszczególnych zainteresowanych stron jednocześnie, w przeciwieństwie do istniejących obecnie forów dialogu, które prowadzą prace wyłącznie w granicach swoich kompetencji, i z udziałem jedynie organizacji członkowskich. EKES nawiąże kontakty z Komisją Europejską oraz z rządem Stanów Zjednoczonych w celu pozyskania wsparcia i identyfikacji zagadnień stanowiących przedmiot ich zainteresowania.

6.12 EKES będzie z uwagą śledził powoływanie grup doradczych rządu Stanów Zjednoczonych w celu identyfikacji ewentualnych rozmówców w poszczególnych dziedzinach. EKES będzie także dążył do znalezienia lepszych metod wspierania wymiany wiedzy i doświadczeń z zainteresowanymi stronami amerykańskiego społeczeństwa obywatelskiego w zakresie kwestii stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania. Dlatego proponuje się, żeby Sekcja Stosunków Zewnętrznych powołała nieformalną grupę kontaktową na czas określony, która nadzorowałaby działalność EKES-u w zakresie stosunków

transatlantyckich. Jeżeli doświadczenie to okazałoby się pozytywne, taką grupę kontaktową można by powołać na czas nieokreślony, jako formalną grupę kontaktową.

6.13 W projekcie swojego sprawozdania Parlament Europejski podkreślił konieczność zastąpienia obowiązującej obecnie Nowej Agendy Transatlantyckiej z 1995 r. nowym Porozumieniem o Partnerstwie Transatlantyckim, zapewniającym bardziej stabilną i aktualną podstawę wzajemnych stosunków⁽¹⁾. EKES zdecydowanie popiera takie rozwiązanie i ma nadzieję, że kiedy negocjowany będzie taki nowy instrument, zainteresowane strony społeczeństwa obywatelskiego Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej zostaną włączone w ten proces od samego jego początku. Zapewnienie udziału podmiotów zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego bezsprzecznie wzmocniłoby odpowiednie struktury instytucjonalne.

6.14 Wzmocniony dialog zaktywizowałby społeczeństwo obywatelskie po obydwu stronach Atlantyku, stymulując rozwój efektywnych sieci i wspierając wymianę poglądów, zarówno w ramach poszczególnych transatlantyckich sieci społeczeństwa obywatelskiego, jak i pomiędzy nimi, w tym w ramach forów dialogu i pomiędzy nimi; taki dialog zapewniłby dostęp do rządu na wysokim szczeblu i stymulowałby rozwój stosunków pomiędzy uczestnikami tych sieci i forów dialogu a rządem czy administracją.

Bruksela, 25 marca 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁾ Projekt sprawozdania Parlamentu Europejskiego w sprawie stanu stosunków transatlantyckich po wyborach prezydenckich w USA – 2008/2199(INI).